

SIMSON: HELD OF ANTI-HELD?

Simson (of Samson), afgebeeld in de Andreaskerk, krijgt in het Oudtestamentische boek *Rechters* veel aandacht. In de *Brief aan de Hebreëën* wordt hij om zijn heldhaftige daden en geloof geprezen. Hij wordt geplaatst in het illustere gezelschap van Gideon, Jefta, David, Samuel en profeten die door 'hun geloof koninkrijken overwonnen, gerechtigheid lieten gelden, en kregen wat hun beloofd was; die leeuwen de muil toeklemden... die in zwakheid kracht ontvingen, in de oorlog machtige helden werden en vijandelijke legers op de vlucht joegen' (Heb. 11:32-34).

In *Rechters* wordt Simson gezien als een man met een opdracht van God: 'Hij zal een begin maken met de bevrijding van Israël uit de greep van de Filistijnen'. Vanaf de moederschoot zal hij als nazireeër (gewijde) geheel aan God gewijd zijn. Een belofte die hij niet kan waarmaken, zoals later blijkt. Hij verricht door zijn uitzonderlijke lichamelijke kracht wel grootse daden in zijn strijd tegen de Filistijnen, de aartsvijanden van de Israëlieten. Zo verslaat hij meer dan duizend Filistijnen en steekt de korenvelden van de Filistijnen in brand door middel van brandende fakkels gebonden aan de staarten van vossen. Bij zijn dood in de tempel van de Filistijnse God Dagon maakt hij 'meer slachtoffers dan tijdens zijn hele leven'.

Dit alles deed hij op eigen initiatief en op eigen kracht. In tegenstelling tot rechters als Gideon, Debora en Jefta, die als gekozen leiders aan het hoofd van een militaire operatie, vijandelijke legers versloegen. Bij Simson ging het steeds om een persoonlijke reactie op het handelen van Filistijnen. Het was een vorm van persoonlijke agressie naar aanleiding van een uitlokking of vernedering. Hij was geen vrijheidsstrijder die de Israëlieten aanvoerde in een openlijke strijd tegen hun bezetters en onderdrukkers. Als eenling vocht hij niet voor het algemeen welzijn van het volk. Hij had geen medestrijders waarmee hij overwinningen behaalde.

Zijn eigen volksgenoten, de Judeeërs, beschouwden hem als een ongeleid projectiel. Toen Simson zich op de Filistijnen had gewroken, nadat zijn schoonvader in Timna zijn vrouw aan een ander had gegeven, vielen de Filistijnen Juda binnen. Drieduizend Judeeërs gingen naar Simson en vroegen hem waarom hij zo te keer was gegaan tegen de Filistijnen, waarop hij simpel zei: 'Ik heb hun alleen betaald gezet wat zij mij hebben aangedaan'. Hij vocht niet voor zijn land. Simsons onbesuisde en buitensporige acties, zoals het vernietigen van de tarweoogst van de Filistijnen, leidden steeds tot nieuwe wraakacties. Deugden als zelfbeheersing en matiging waren hem vreemd.

In het verhaal van Simson spelen drie vrouwen een belangrijke rol. Zij tonen zijn zwakheid voor buitenlandse vrouwen. Zijn eerste keuze viel op een Filistijns meisje. Hoewel zijn ouders deze keuze sterk afraadden, trouwde hij haar toch. Nadat zijn onbevredigd huwelijk in Timna mislukt was, ging Simson op zoek naar een andere vrouw. Hij bezocht in de vijandelijke stad Gaza een prostituee, alsof hij in Israël niet terecht kon. Hier lagen de Filistijnen op de loer om hem te doden. Maar hij ontsnapte door de stadspoort te vernielen en op zijn schouders te nemen.

De derde vrouw waarmee Simson een verhouding begon was Delila. Filistijnse stadsvorsten haalde haar over om te vertellen waarin Simsons grote kracht school en boden haar geld aan. Zij bond hem drie keer tevergeefs vast. Door vleierij, verwijten ('Hoe kun je zeggen dat je van me houdt? Je vertrouwt me niet eens!) en druk, vertelde Simson haar waar hij zijn kracht aan te danken had: 'Als

mijn hoofdhaar zou worden afgeschoren, zou mijn kracht me in de steek laten en zou ik net zo zwak zijn als ieder ander'. Delila gaf dit prijs en na het liefdespel liet ze een Filistijn in de slaapkamer komen, die de slapende Simson zijn hoofdhaar afschoor. Hij was zijn kracht kwijt en werd overmeesterd. Drie keer had Delila gepoogd hem over te halen om het geheim van zijn kracht te vertellen, zodat Simson kon weten waar ze op uit was. Hij kon de verleiding van Delila echter niet weerstaan. Geen Filistijn kon hem klein krijgen, alleen een vrouw. Hij ging ten onder aan intriges en aan onoprechtheid in de liefde.

Een negatieve boodschap van Simsons verhaal is dat een aan God toegewijde rechter geen relaties aangaat met vrouwen uit het vijandelijke kamp. Het laat ook een voorbeeld zien van falend leiderschap. Uiteindelijk heeft Simson de bevrijding van Israël niet kunnen realiseren. Het boek *Rechters* staat tussen het boek *Jozua* (de vestiging in het land Kanaän) en de boeken *Samuel* (het tijdperk van de koningen) en geeft als boodschap: het wordt hoog tijd voor een eigen koning!

Eeuwenlang zijn de joden als volk onderdrukt, buitengesloten en vervolgd met als dieptepunt de holocaust tijdens het naziregime. Geen wonder dat na veel strijd bij de vorming van een eigen staat Israël, de figuur van Simson voor velen een heldenstatus kreeg en een bron vormde voor inspiratie. Bij hem geen lijdzaamheid, volgzzaamheid of nederigheid, maar fel verzet tegen onrecht en het opkomen voor eigen recht en bestaan. Vooral zijn zelfopoffering in de dood voor zijn volk maakte hem tot een held: 'Mijn dood zal de dood zijn van de Filistijnen'.

Iedere tijd heeft zijn eigen kijk op de gebeurtenissen in het verleden. Bij het omvertrekken van de pilaren van de tempel van Dagon, zonder voorafgaande waarschuwing, kwamen niet alleen vijandige Filistijnen om die Simson naar het leven stonden, maar ook onschuldige vrouwen en kinderen. De geschiedenis van Simson laat aldus meerdere interpretaties toe: held of anti-held?

Foto: A. Dürer (1494): Simson overwint de aanval van een leeuw

SV

In: *Rondom Johannes*, jgr. 10, nr. 4, Zomer 2024

Literatuur

- Abma, H. (1994). Zonder meer een spannend verhaal, of springplank naar hoger sferen? *Schrift*, nr. 151, pp. 3-11.
- Assis, E. (2014). The structure and meaning of the Samson narratives (Jud. 13-16). In Eynikel, E. & Nicklas T. (Eds.): *Samson: Hero or fool?* (pp. 1-12). Leiden: Brill.
- Bal, M. (1994). Delila's onschuld. *Schrift*, nr. 151, pp. 21-31.
- Berkelmans, F. (1994). Een mythologische Simson. *Schrift*, nr. 151, pp. 32-34.
- Bouter, H. (2003; 2de druk). *Simson, verliezer of winnaar? Simson als type van Christus*. Gouda: Boeken om de Bijbel.
- Exum, J. C. (2014). The many faces of Samson. In Eynikel, E. & Nicklas T. (Eds.): *Samson: Hero or fool?* (pp. 13-32). Leiden: Brill.
- Eynikel, E. & Nicklas, T. (Eds.) (2014) *Samson: Hero or fool?* Leiden: Brill.
- Gillmayr-Bucher, S. (2014). A Hero Ensnared in Otherness? Literary Images of Samson. In Eynikel, E. & Nicklas T. (Eds.): *Samson: Hero or fool?* (pp. 33-66). Leiden: Brill.
- Greenstein, E. L. (1981). The riddle of Samson. *Prooftexts Indiana University Press*, 1(3), 237-260.
- Grossman, D. (2006). Leeuwenhoning: De mythe van Simson. Amsterdam: De Bezige Bij.
- Harris, R. S. (2012). Samson's suicide: Death and the Hebrew literary canon. *Israël Studies*, 17(3), 67-91.
- Holman, J. (1994). Is rechter Simson ook al onder de profeten? *Schrift*, nr. 151, pp. 12-15.

- Iersel, B. van (1994). In raadselen gehuld. *Schrift*, nr. 151, pp. 16-20.
- Nicklas, T. (2014). Kein Simson im Neues Testament? In Eynikel, E. & Nicklas T. (Eds.): *Samson: Hero or fool?* (pp. 129-143). Leiden: Brill.
- Ottuh, J.A. (2019). Was Samson a promiscuous man (Judges 13-16)? Viewing Samson as a human figure in a theoretical approach. *KIU Journal of Social Sciences*, 5(1), 251-264.
- Pirson, R. (1999). De kaak-slag bij Lechi. *Schrift*, nr. 185, pp. 144-146.
- Praag, H. M. van (2014). Doods-verachting en doodsverlangen: De tragedie van Simson. In H. M. van Praag: *Net voorbij de rede* (pp. 97-111). Amsterdam: Boom.
- Schipper, J. (2011). What was Samson thinking in Judges 16:17 and 16:20? *Biblica*, 92(1), 60-69.
- Wilson, S.T. (2014). Samson the man-child: Failing to come of age in the Deuteronomistic history. *Journal of Biblical Literature*, 133(1), 43-60.
- Zee, L. van der (2014). Samson and Samuel: Two examples of leadership. In Eynikel, E. & Nicklas T. (Eds.): *Samson: Hero or fool?* (pp. 53-65). Leiden: Brill.